

Latweeschu Awises.

No. 33.

Zettortdeenä 13. Augustä.

1864.

Zaunas ſinnas.

Jaroslawas gubernementi arri jau beidsahs lohpu mehriš. Zil aplam laudis baidijufchees no tam, ka ſchis mehriš arri peelihpoht zilwekem, par to raksta Awises tä: Jaroslawas gubernementi, Mologas apriški, Stanowas zeemä ar lohpu mehri daudš ſirgi un lohpi bij krittufchi un arri tahds 17 gaddus wezs puifs, kas ſprahguſcham lohpan ahdu nodihrajoht ne bij paſargajees, ar ſcho ſehrgeu bij faſirdſis. Lau-dis dſirdejuſchi, ka ſchi ſehrgeu arri zilwekem täpat ka lohpeem peelihpoht un ne effoht iſahſtejama, pee ſlimma puifcha gultas noſſkufchi ſahrku, wahku blaſkam un tad winnu tä atſahjuſchi wiſſi mahjineeki un ir paſchi raddi. Warr ſaprast, tahdas behdäs un bailės nabbaga jaunellis tur nu zihnijees. Pa tam gubernements waldiſchana uſ ſcho zeemu bij noſubti-juſe lahdu teefas lungu raudſiht, woi laudis arri darroht pehz waldiſchanaš preeſchraſteem par ſcho lohpu mehri. Mahjas pahrmeklejoht teefas lungš atraddis ſchinnis atſahkäs mahjäs ſcho nabbaga jaunelli, kas ſawäs nahwes bailės nakti patš bij eekahpiš ſahrkä un tur ſawu ſtundinu gaidija! Kungš redſoht, ka wehl pee ſpehka, pawehleſis tam atkal eekahpt gultä, atweddis tuhdał dakteru, kas ar Deewa palihgu to atkal iſahſtejis. Neſchehliguš raddus teefas lungš pahrmahziis. — Deewamſchehl niſnas kole-ras laikä daſchä weetä arri tahdas leetas effoht no-tikluſchas un daſchš aplam baididamees kriſtigu mihle-ſtibu atmettis.

Widſemne Oberpahles pils miſſchä Zuhni meh-nesi 14 ſirgi ar to niſno ſehrgeu krittufchi. Waldi-ſchana gahdajuſe, ka ſchi ſehrgeu aplam ne tohp iſ-walata. —

Vinnuſemme. Pee Kuopias 2 dampfuggi weenš ohtram tä uſſkrehjuſchi, ka weenš fuggis tuhdał no-grimnis un 13 zilweki noſſihluſchi. Arri pee Riſhgäš pahrzekamam maſam dampfuggim tahda maſa laiwa til aplam drohſchi uſſkrehjuſe, ka laiwa tuhdał ap-gahſufees un zilweki Daugawä eekrittufchi. Ar Deewa palihgu wiſſuš warrejuſchi iſglahbt. Deewamſchehl muhſu laiwineeki daudſkahrtingi par daudš drohſchi un weenš ohtru grihbedami pahrkreet ar to paſchi ne-laimē eſtreen. Raut tahdi allaſch peeminnetu, ka teem par paſcha un tuwakaja zilweka dſihwibu Deewam ja-atbild, ja to nizzinajuſchi ar ſawu aplamu darrif-chanu! — Täpat arri maſchihneš weddejs brauzoht no Soſnowizes uſ Kattowizu ar eiſenbahni ar leelu garen rindi prezes rattu ne uſpaſſejis, maſchihneš ratti (lokomotive) iſgahjuſchi no dſelfeš ſchlehnem, no-ſkrehjuſchi no zella un ar to tahdu pohtu padarrijuſchi, ka 10 leeli prezes ratti un arri 2 maſi nammi pee eiſenbahneš gluſchi ſalauſti un nopohſtiti. Zaur Deewa ſchehlaſtibu nelahdi zilweki naw maitati tappuſchi.

Kaukaſuš kalnu-landis, kas pa tuhſtoſcheem atſahjuſchi ſawuš kalnuš un zitti jau irr nogahjuſchi Turku ſemme, zitti wehl pee juhmallahm gaida fug-guš, kas lai tohš pahrzek, taggad rahda, tahdi ſchee laudis iſhti irr. Tee ne ween tohš Kreewuš, ko tee karrä dſihwuš bij ſakehrufchi, gruhiti deeſgan turreju-

fchi un kà wehrgus dikti apgrubtinajufchi, bet aiseijocht arri sinnajufchi fleppen dauds no scheem Kree-weem west lihds un tad tohs Turku semmè pahrdewufchi par wehrgeem. Kreewu weetneeks Trapezuntè (kur irr leels wehrgu tirgus) to dabbujis sinnaht un winnam isdeweës 55 kahdu nelainigu Kreewu atpestiht un atsubtikt atpakkaf us Kreewusemme. Schee Kaukasus kaudis ne ween sawus eenaidneekus (sakertus Kreevus) tà pahrdohd, bet nonahkufchi Turku semmè tàpat arri paschi tirgù pahrdohd par wehrgeem sawus meefigus behrnus, fewas un tad eet pee Turkeem nekrufschòs, jo Turki apprezetus ne nemmoht saldats. Turku gubernaters Trapezuntè gan bij aisleedtis zilwekus par wehrgeem pahrdohd un pirkt; bet nezif ilgi, tad tamdeht tur iszehlees dumpis un nu atkal andelejotees ar wehrgeem, jo tè irr fenn deenahm sinnam wehrgu tirgus, kur Kaukasus kalnu-kaudis tee wehrgu pahrdewuji allasch bijufchi. — Kalnu-kaudis, dabbujufchi redseht, ka Turku walst nekahds labbums teem naw panahkams, fahloht noscheloht, ka no sawas tehwsufemmes isgahjufchi un nu jau pahris simts pamihliu effoht atgreesufchees un Kreewu konsulu tur lubgufchi, lai Kreewu waldischana teem atwehloht pahnahkt Kreewusemme.

Sibrias rihra puffed, pee Amures semmes rohbeschahm, Nertschinskas kalnu-razzeju apriuki schiini gadda usgahjufchi leelu apgabbalu, kur ar selta graudeem fajauktas smiltis. Us 11 werstes leelu gabbalu fahkufchi ratt 93 weetas un tad to seltu no smiltim ismasgah, un atraddufchi, ka no 100 puddeem smilts warroht 1 lihds 4 — ir lihds 9 solotnikus skaidra selta dabbuht. Frehkinajufchi, ka no fchi gabbala warreschoht dabbuht kahdus 800 puddus, tas irr kahdus 80 birkawus schlichsta selta. Bet kamehr to isroht, ismasga un atwedd Pehterburga, tad tas arri makfa aplam leelu nandu. Schihs weetas peederr muhsu schehligam Keiseram.

Wahzsemme. Dahni lubgufchi, lai wehl kahda neddela pahreet, pirms fahk par teem meera likkumeem farunnatees un pilnigu meeru spreest. Pruhfis un Gistreikeris to nowehlejuufchi un tà tad fchi leeta wehl naw fahkta. Awises ne sinu teikt, kalabbad tà notizis un zitti bihstahs, ka tik Spranzis un Calenderis ne eejauzahs, Dahnus gribbedami pasargah, ka teem par dauds gruhti ne darra.

Annoweres kehnina karra-pulki, — kas Olsteine stahw lihds ar Sakschu kehnina pulkeem, Wahzu walstu beedribas wahrdà Olsteini kihlam turredami, — nedohmajocht irr eegahjufchi Rauenburgas semmitè un tè eetaisijufchees. Par to wiffi isbrihnijufchees un Pruhfis tuhda lizis prassiht, kalabbad tà darrijufchi. Tad nu Annoweres kehninsch atbildejis, to wiina generals effoht darrijis us sawas paschas rohkas bes sawa

kehnina sinas. — Wahzsemme taggad ar to darbojahs, kahdu waldischanu Slehswigà, Olsteine un Rauenburga lihds tam laikam buhs ezejt, kamehr scho semmu riktigais waldineeks buhs iswehlechts un ezejts. Tizz, ka wiffi trihs kohpà, Gistreikeris, Pruhfis un Wahzu walstu beedriba kummission zels, kas pa tam schihs semmes waldis.

Pruhfchu kehninsch beidtis Gasteine masgatees un nobrauzis us Wihni pee Gistreikeru keisera. Tà nu taggad zur Dahnu karru un Pruhfchu dumpi Pruhfchu un Gistreikeru waldineeki kohpà sadraudsejufchees, kas fenn gaddeem nekahdi draugi naw bijufchi un sawu walstu labbuma deht allasch Wahzsemme weens ohtram prettim darrijufchi. Salka, ka Napoleonam un Calenderim ne patihloht, ka Kreewi, Pruhfchi un Gistreikeri taggad gan naw pilnigi sabeedrojufchees, bet tomehr sawa storpà leeli draugi palikufchi un weenprahitigi darra; turprettim ta leela draudfiba starp Calanti un Sprantschu semmi taggad panihkufe.

To nemeeru Alschire Sprantschi sawaldijufchi un par to dumpi Tunis walsti arri Awises itt neko wairs ne stahsta. Tàpat arri par Rihnas un Japanas walsti neko ne dsted, kaut gan tà rahdijahs, ka Calante karea-kuggus subtschoht Japanu pahmahzikt, kas Calenderem netaisnibu padarrijufe.

Amerika atkal ar wiffu spehku darbojahs, jo ruddens klah, un tee ar wiffu sawu leelu affins isleschanu, naudas tehrinu un neredsetahm niknahm leelahm kaufchanahm ne weens ne ohtris nekahdu labbumu nedf wirsohku wehl naw dabbujufchi. Seemelneeku generalam Grantam eefahloht gan gahja labbi un tà rahdijahs, ka wehrgu-walstneeku generala Leeja spehku falaufschoht un karru ahtri beigfchoht; bet tibri brihnum, tahs dauds masakas wehrgu-walstis wiffas kaufchanas un darrihanas tik warren duhfchigi, pastahwigi un gudri turras, ka teem dauds stiprakeem seemelneekem ne eet un ne eet us preekschu. Tik dauds deenas no weetas islahwees un wehrgu-walstu leelus karraspehkus atdsinnis atpakkaf, Grants ar sawu leelu spehku steidsees teescham us wehrgu-walstu stipro galwas pilfatu Richmondu un nu jau dohmaja, ka to aplehgeres, to panem. Bet atkal nekà! Lees ar sawu spehku tik gudri darrija un Pehterburgas stiprais pilfats, kas Richmondes preekschà un tuwumà, tik stipri turrejahs, ka Grants ne warreja kluht us preekschu un tas wehl taggad darbojahs ar Pehterburgas aplehgereschanu. Kahdas stankes no fchi pilfata Grants gan jau panehnis, weenu stanki ar kahdu regimenti saldatu, kas tai stankte bijis, Grants gan effoht ar pulweri tà gaisa sprehgais, ka wifs isschikdis, tad atkal ar sturmeschanu zittu stanki gribbejis panem, bet ne isdeweës un Grantam effoht ar to 5 tuhst. 600

salbati maitati. Tad wehl ohtru reiffi skrehjis pilfatam wirfū, bet atkal welti bijis, un nu Grants effoht atftahjis no fchi pilfata. Jo kamehr schē tā darbojees, Lees seemelneeku dalkā eelaufees ar kahdeem 15 tuhtstoscheem tahdā weetā, kur nekahdi karka-pulki stahwejuschi, tik ne lihds Seemelneeku galwas pilfatu Waffintoni kluis, wiffu tai widdū islaupijis, nodedsinajis un tā nopohstijis, ka wiffa walfts aplam pahrbihjusees. Nu atskrehjuschi ar palihgu, bet Leeja generals ar fawu leelu laupijumu jau bij aifgahjis pah rohbeschū atpaffak. Taggad nu atkal Lees eelaufees seemelneeku rohbeschās ar jo leelu spehku un tāpat fahf darriht. Tadeht nu Grantam ja-atstahj no Pehterburgas un Richmondes pilfateem un ja-eet fawu walfti glahbt un pafargahbt no tahdas breefmgas islaupifchanas un pohstifchanas. Zittās weetas zitti generali pa tam atkal kahwufchees, jo schis walfts fohti leelas un tadeht dauds weetas gan pa semmi, gan pa warrenahm leeluppehm un juhmallahm kauhahs — un tē gan weens gan ohtrs uswarr, bet ir ar to pee galla ne warr klucht. Tā nu schis brahthu karsch jau 4 gaddus tohy waddihts ar wiffu spehku un leelu niknibu — bet gals wehl naw redsams. Kaut Deewe jelle teem dohtu atsiht, ka meers barro, karsch pohsta!

Kā Wejikas keiseram tur fawā jaunā walfti ihsti eet, woi labbi, woi nelabbi — to nebuht ne warr dabuht fklaidri sinnaht. Jo Sprantschu Awises stahsta leelas leetas par to leelu preeku un labbumu, kas tur nu effoht; — turprettim zittas Awises atkal fakka, ka jaunam keiseram tur wehl eimoht deesgan grubti un ka dumpis wehl nebuht ne effoht fawalidhts. S—j.

Kurfemme. Wezzu Jahnu deenā, tai 24tā Juhni, ir pehrkona gais ar krusu daschās weetas leelu fklahdi padarijis. Itt ihwaschi Jhls, Blihdene, Slampē, Ohjolumischā, Emburgā, Snehpelē un zittās weetas ir aplam leela fklahde pee lauteem notiffuse. Wiswairak ap Jhli besgalligi leela krusa bijuse; wifeleelakee graudi effoht wairak nekā mahrzinu fwehruschī. Par ihfu laiku bijuschī lauki un plawas kā seemas widdū baltas un ar beesu krusas kahrtu nobehrtas. No rudseem, kweeschcem, meeschcem, aufahm un firneem ne sinnaas; tāpat arri dahrsa falnes kā kappahbt nolappatas. Kur sohfleni un jehri bijuschī ahra, tur tee pagallam, arri us lauka pahri falku atradduschī; dohma, ka tohs kuhfchoht krusa nosittuse. Lohgeem wiffas ruhtis isdaustas un paschai Jhles muischai blekka jumts weeku weetahm pahrtreefts puschu. Tik breefmigu laiku naw wezzu wezzee lautini peedfihwojuschi.

Kurfemme. Kahdas Bauflas muischas frohna mahjas lihds ar wiffu mantu ar ugguni nogahjuschas zaur 10 gaddus wezza sehna neapdohmibu un leelu

muksibu. Sehns sehwellohzinus nodabbujis, ar teem us gohwu stalli nogahjis spehletees un tahdā wihse falmōs ugguni eelaidis. 30 aitas schinni ugguns grehkā fadegguschas.

Kurfemme. Ar feenu un ahbolinu effam scho-gadd baggatigi apwehtiti. Daschās weetas ir diwi lihds trihs reis tik dauds audsis nekā pehrnaja gaddā. Dikkai grubti nahlahs to rohka dabbuht. Zehkabi jau fenu pawadditi, bet wehl daschā weetā redsam feenu lauka. Arri muhsu labbibas lauki ir kupli jo kupli auguschī, bet ar to leetus laiku ir deesgan pohsta ar rudu pfaufchanu, jo no stipra leetus un leela wehja ir labbiba aplam weldes nogulluse. Jau daschi arri par to fuhdfahs, ka ar to pawairak flapju laiku kartuppeki jau fahfoht truhdeht.

Widsemme. Ummurgas draudse nosittahs tai 20tā Juhni 27 gaddus wezs puifis, faimneeka weenigais dehl. Sahgu balki bij zehluschi us stekkeem, resgallis jau bijis uszelts un nu gribbejuschi arri teemgalli dabbuht augschā. Tē resgallis schluzzis un newillkoht krittis semmē un puifē tā pee semmes treezis, ka schis appalsch bakka kā tahrpinsch lohzijses, kamehr tehws ar ohtru wihru balki nowehluschi. Gan dakteri puhlejuschees, bet bijis par welti. Puifis pehz trim deenahm ar leelahm fahpehm nomirris. Tai jel laudis pee tahdeem darbeem druszin wairak ar apdohmu strahdatu.

Widsemme. Treschā waffaras swehtku deenā ir Dikku mahzitaja muischā dseedataju swehtkus fwinnejuschi, kur dauds Latweeschī un Wahzeeschī fanahkuschi kohpā un Latweeschū dseefmas us wairak bassim dseedajuschī. Bateiftumees tam no wiffas firds, kas mums par scheem dseedaschanas swehtkeem dohtu fklaidras sinnaas Awises.

Widsemme. Pee Balkas pilfatina ir Widsemmes ffohlmeisteru ffohla. Tai 17tā Juhni fwinneja tur leelus gohda swehtkus par to, ka schi ffohla jau preefch 25 gaddeem zelta un ka ffohlas kungs Zimse 25 gaddus to ustizzigi kohpis un waddijis. —

Bruchschu walfti, Stargartē, nefenn falaulaja weenu pahri, kas jau 141 gaddu schinni pafaulē bij dsihwojuschi. Schee firmgalwi jau mihlejuschees fawā jaunibā, bet zaur daschadeem listeneem ne warrejuschi faprezettees; bet taggad, kur abbi bij atraitni, winni no jauna weens ohtram fawu mihlestibu eedroh-fchinajusches israhdiht, un Wahzu fakkamam wahrdam taifniba: „Bezga mihlestiba ne ruhse.“

J. A.

Zella sinuas no Kaukasias.

(Skattees 32trå Nr.)

Tiwlisē, kà jau peeminneju, irr leela andele. Beeſi ween tur reds daschdaschadu prezzi garràs wehsàs eeweddam gan us lameckeem un dromedareem, gan us diwiritscheem, ko wehrſchi jeb arri bippeli weſk. Klautumà neſs us ehſeſeem prezzi pilſatà, prohti: kà malku un daschdaschadas ehdamàs leetas, ko iddeenàs us tirgu ſkappe. Peeminnamàs irr arriſan Tiwlisēs pirtis; tahs naw wis tahdàs, kà Kurſemmē jeb Kreewuſemmē preekſch ſwihſchanàs, bet tiklai preekſch maſgaſchanàs. Tiwlisēs pirts irr leelu leela ehla pakalnē. Tai ſeenà, kàs us kalna puſſi, irr tappàs (krahnlini), pa kurreem uhdeni eekſch pirts iſtabàs aſminu wannàs eelaiſch; ne ween auſſis uhdens tur eeteſk, bet arri ſilts, kàs ſilts no kalnu awoteem iſwerd. Uhdena ſiltumu jeb karſtumu eſ mehginaju pee 40 grahdeem, t. i. pazeekſchamàs karſtumàs; jebſchu gan meeſa druſzin baidahs lihds apraddinajahs. Kahds Spranzuſis Alekſanders Duma (iſſauz Dima), kàs pabr Kaukaſus leelu grahmatu ſaraktiſis, ſakla, kà Tiwlisēs awotu uhdens eſſoht til karſis, kà zilwekàs noplukhoht; eſſoht kahds neweſſels biſkaps no 4 wihereem ližees ſewi palagà wirs kahdàs leelas wannàs turreht, kur Tiwlisēs karſto awotu uhdens biſis eekſchà; weenam no ſcheem wihereem palaga ſuhris no rohkahm iſmuzzis, un biſkaps plumpàs! eekſchà, un eſſoht nabbagàs pagallam nopluzzis. Tà ſtahſta Dima, bet kà ſakhoht, eſ to nemaſ ne eſmu til karſtu atraddis; tadeht gan buhš neekus ſtahtis. Raſſitajeem gan buhtu ko dihwotees, kad redſetu, kahdà wihsē Tiwlisē reiſneekus, kam tahtu zektu uſ ratteem ſeſſchoht, kauli ſaſtippuſchi, gruhti, un kàs grihb uſ ahtru rohlu jaunu wingrumu eeguht, kà tohs pirti perr, ne wis ar flohtu uſ lahwas kà Kurſemmē; bet ar kahjahm mihdami, prohti: Berſeris uſſtahi ar kahjahm uſ plikku meeſu wirſu un tad uſ pirkſtu galleem ſtahwedamàs weegli mihna; lohzeſki gan briſſſchē ween, tàpat kà kad daschs ſawus rohku pirkſtus iſwek; bet ſahpeht nemaſ ne ſahp. Ne buhtu patš tizzeis, kà tahda pehrſchanahs jeb mihschana zilwekam ſaſtippuſchus pantus tà atſpirdſina, bet patš pee ſewis to ſajuitis tahdu pehrſchanohs iſprohwedamàs un tadeht waru drohſchi no tam leezinaht.

Tiwliſēs karra-eerohſchi nammà aplam dauds un daschadu karra-rihlu, kàs daschadòs karros eemantoti. Durwju preekſchà ſtahw leelgabbasi, un ſaldati uſ wakti; iddeenàs pulkſtens 12 tohp leelgabbals iſſchantš par ſinnu, kà puſsdeena.

Swehta Dahwida klohſtera baſniza ſtahw uſ Tiwlisēs augſtako kalnu. Tanni baſnizà deenu un nakti degg ugguns — muhschigš ugguns ſauzamš — un

weens preeſteris (ſinnamš pahrmainidamees) tur weenu-mehr uſ wakti ſtahw. Tanni klohſteri arriſan Kreewu dſeeſmineekš Gribojedowš guſk, kàs kà Kreewuſemmes aiſſtahwetajš zittahrt Perſià buhdamš, tur no-kautš tappis. — Preekš uſſkattiht to Wahzu koloniū, kàs pahrs werſtes ahrpuſs Tiwlisēs, bet taggad jau ar paſchu pilſatu ſaweenajuſees; tur leeli luſtuhſchi un krahſchni dahrti uſ Kuhres uppes kreifàs puſſes kraſteem. Wahzeekſchi tà ſchē, kà zittàs weetas (jo wianàs gubernementis katram leelam pilſatam irr tumumà kolonia) to labbako ſweeſtu, peenu un ſeerus pilſatneekem pahrdohd. Kreewu ſweeſtu tiklai pee zeppeſcheem, prohti pee ehdeeneem bruhke. Kaukaſià ſemas laikà mahzina labba ſweeſta maſka 50 kap. Wahzu koloniſti neween ar lohpu audſeſchanu un kohpſchanu ruhpejahš, bet arri ar ſemmes darbeem tikkuſchi publejahš. Noſchehloju, kà mans zekla beedriš, kahds Kreewu wirsneekš, Tiwlisē ſaſirga, zittadi buhtum labpraht kahda Gruseekſchu wirſta aizinaſchanu paklauſiſuſchi, kàs mums ſohlija no ſawa tehwa muſſchàs — 4 juhdses no Tiwlisēs prett deenwiddeem — ſirgus atſubtiht, lai jahjam pee winneem un paleekam kahdàs deenas tur ſehrſt. Schiš Gruseekſchu jaunſkunge bij weens no teem greſneem jahtneekem, kàs — kà Latw. Aw. Nr. 42, 1861 gaddà rakſtiju — preekſch 3 gaddeem zaur Stawropoli uſ Behterburgu jahja, taggad bij ſawadaš waijadſbas dehl mahjà pahrlaiſis. Bet ſcho nodaku beidſoht, wehl grihbū paſtahtſiht, kahdàs mohdes Tiwlisēs ſchuhpuſi irr, kurròs leeldeenas ſchuhpojahš. Tiwlisēs ſchuhpuſi tà eerikteti, kà tee wiſſapfahrt greekſchahš kà wehſudmallu ſpahri. Nu tad jau, kad augſchà uſeet, ſchuhpuſa ſehdeklis jeb krehſlis uſ galwas ſtahw, tà laikam daschš laſſitajš dohmahš; bet tà naw wis. Dohmaſim, kà wehſudmallu ſpahrunu weetà buhtu bohmi jeb kahrtis un prohti diwi bohmi blaſkam, tad nu 4 pahru bohmu. (Tà irr pee Tiwlisēs ſchuhpuſeem.) Katrà bohmu pahru gallà irr ſchuhpuſa ſehdeklis jeb krehſli; kàs atkal uſ ihpaſchu aſſi ar ihſahm ilkſitehm eetaiſiſis, un ſchi aſſe uſ dſeſu tappeem buhdama arri apfahrt greekſchahš. Tà tad wiſſi 4 krehſli, kam apfahrt trellini un kur diwi zilweki drohſchi un walligi warr ſehdeht, papreekſch lihds ar to leelo aſſi jeb welbohmu un tad wehl katrš ap ſawu aſſi greekſchahš. Kad nu weens krehſlis appaſſchà, tad winna prettineekš augſchà un tee ohtri diwi prettineeki puſſzellà. Bet lai nu buhtu krehſlis augſchà jeb puſſzellà, wiſſch arween tàpat ſtahw, kà appaſſchà ſtahweis; jo — kà ſakhoht — ta maſa aſſe, eekſch kurreas krehſlu ilkſites ſtahw, apgreekſchahš. Pahrs wihrū appaſſchà ſtahwedami tohs bohmuš pagruhſch, tad jau ſchuhpuſi eet apfahrt. Bet kad grihb no augſcheneš wiſſapfahrt

aplukotees, tad tee appafscheji bohmi tohp turreti, un tad wirfwejs krehflis meerigi gaisds stahw, kamehr appafschejus bohmus atkal pakuffina.

III.

Rutais un Pohiti pilsati Transkaukasia; un ar kahdahm dohmahm es no Kaukasias schlihdros.

Rutais pilsats irr 30 juhdses no Tiwlises us Mellas jubras puffi un pehz taggadeja zekka 400 juhdses no Pehterburgas. Schi zekka gan arri dauds kalnu, tomehr naw til schauras weetas, ka no Wladikaukasias us Tiwlisi brauzoht; bet schè jo plaschi eeleiji un plaschi ar gareu treknu sahli un ar kweeschu un wihnu dahrssem; ehlas laudihm jau jo labbakas, prohti us akminu pamattu un ar glahschu lohgeem, tomehr junte arri tikkai no welleneem un semmes sakrauts. Gelfschà eegahjis jau wairaf ne atraddisi, ka diwi istabinas ar neskaidrahm feenahm, kas gan wittetas bijuschas, bet taggad tikkai sihmes no tam turr. Garr feenahm skappischi karrajahs, kur Gruseeschi fawu nabbadsibu paglabba. Weenigais flaisstums winnu mahjas irr teppdekkis wirs grihdas, (ir wiffunabbagais kahdus dekkus pallahjis); krahns, skurstena un kulnas winnam naw, tikkai kamihns (ugguns kurris istabà). No kamihna iset dedfinata mahla truhba, kahdu pehdu juntam pahri, zaur kurreu duhmi ahra eet. Bet stary tahdahm kahdschas ehlahm arri iszellahs kahda wirsta (leelkunga) stalta pils, kam wissaplahrt stalti wihna dahrsi. —

Gruseeschi labpraht dserr wihnu; winni fawu wihnu, fawu tschurekki — t. i. no Turku kweescheem zeptu maifi — un tohs kiplohku lohkus, to no Tiwlises runnajoht peeminneju, gandrifs katra ehdeena laikà bauda. Kad Gruseetim dehls peedsimst, tad winsch nemm ihpaschi us tam kaisflu 5—6 pehdas augstu un 3 pehdas plattu leelu mahla traufu un peepildijis ar jaunu wihnu, winsch to aprohl semmè. Kad schi dehla kahsu deena atnahf (winni laudis jauni apprezahs), tad scho wihnu dserr, un kursch weefis wairaf dserr, kas irr tas mihkafais. Gruseeschi warr aplam dauds wihna dsert un panest.

Tahds andelneeks ka Armeneeks irr, tahds Gruseetis naw; Armeneetis irr ismannigs, ka Schihds; bet Gruseetis irr weenteesigs un taisnigs no dabbas.

Wirsts Barjatinflis, kas, ka sinnams, Schamilu, Tscherkessu augsto waldineeku un preesteri preefsch kahdeem gaddeem fawangodams Tscherkessus uswarreja, brauze kahdu reis no Tiwlises us Kohbi; brauzoht ratti salubst un wirsts ne grippedams gaidiht, lihds winna fullaini to wainu saglabbj, eet kahjahm us preefschu. Weens Gruseets winnu usjahj; winsch Barjatinflis ne

pasihdams — jo tas bij prahta wirsneeka mehstelt gebrées — eelaischahs ar to wallodàs drohschi ween runnadams, ka tam ap firds bija. Bet runnajoht pamannija Gruseetis, ka wirsneeks (jo par tahdu winsch Barjatinflis turreja) kalnus kahpdams bij peekuffis; winsch tam sohlija fawu sirgu doht jaht; wirsts ne gribbeja nemt, fazzidams, ka kad jahtu, tad tas gribbetu muddigi jaht un kur tad Gruseets fawu sirgu wairs dabbutu! Gruseets pastahweja us fawu labstribu fazzidams: Warroht to sirgu peeseet pee pirmas staziones; pateizeet, ka kahds Gruseets to drihs ween sawahls. Wirsts redsedams, ar zil labbu prahtu wihrinisch tam fawu lohpinu ustizzeja, ussehдах tam wirsà un aijjahja; Gruseets palikka kahjahm. Kad wirsts Barjatinflis stazione patlabban pufsdemu turreja, eebahja Gruseets galwu istabà, un wirsts to mannijis aijnaja wihrinu pee maltites, kurrà aijnaschanai Gruseets arri labpraht pallausija. Kad beidscht wihrels zekka dewahs, tad wirsts tam 10 rubulu gabbalu dahwinaja; bet wihrs to ne nehma. Bet wirsts dewahs fewi pasihtees, un nu Gruseetis ar taisneem wahrdem teiza: „Ja, ta irr zitta leeta! Es juhs turreju par kahdu nabbaga wirsneeku un no tahda jau maksu ne nemschu par masu palihdsibu, bet no Kaukasias pahrwaldineeka — ta irr zitta leeta.“ — Barjatinflis tam nu us plezgeem sidams sneeda 25 rubulu gabbalu, un Gruseets to bes nekahdas runnas panehma.

Bet lai atkal stahstam no fawa zekka. Brauzam zaur zitreiseju skanfti Gori un zaur pilsatinu Suran, pahr kurreu gabbalu jau leeli eeleiji un klajumi bija; bet tikkahs ka Emerizai tuwojamees (Rutais irr Emerizias galwas pilsats), tad jau atkal raddahs kalni, bet arridjan schoffejas. Sennakds laikds Emerizias zekka ka tee flittakee bij pasihstami, un warr gan nojehft, ka tas teesa; jo leetainà laikà brauzoht atraddam ir taggad deesgan flittu zekku. Tuwu pee Rutais raddahs wiffas uppes stipri uspluhdschas. Bija jabrihnahs par dascheem fawadà wihse no wizzehm pihteem tilteem, kas pahr strausahm, lihds 100 sohlu plattahm uppehm, ka nahtru kauli gaisds karrajahs, un pahr kurreem kahjineeki pahri gahja. Pahr dascheem, kas jo stipri taisfti, arri lohpus pa weenam pahri wedd.

(Uf preefschu wehl.)

Matroscha karsch ar aijsiwi.

Kahds Sprantschu luggis bij enkurus ismettis Amerikà pee Barbados fallas. Dikko bij sehgeki eewilkti un peeseeti, jau arri gandrifs wiffi lugga laudis isgehibahs un eegahsahs wehds wifnds, grippedami pehz gruhti pahrstahweta zekka nomasgatees un spehzi-

nadamâ jubras uhdeni ispreezatees. Bet mundree pel-
defaji wehl ne bij dauds reis appaksch uhdena palihdu-
fchi, tad jau no fugga wirfus sianoja, fa breefmigais
rihjeis aij'siws va brihnum ahtri tuwojotees. Wiffi
matrohschi nu steidsahs fuggi eestift, sewi pee uhdeni
eesweestahm tauwahm us augfchu wilkdamees. Bet
fchê weens no winneem aiskawejahs; tappe no ta
swehra fasneegts, kas winnam tai azzumirkli, kur
winsch kahdâ laiwinâ gribbeja eesprukt, ar sawas
rihles weenigu kohdeenu weenu zifku nokohda. Rabba-
dhsafch tappe us fugga wirfus uswilkt, kur winsch
pehz mas minutehm sawu garru islaida.

Wehl ta nelaimiga nahwes zihnischanas brihdi tuwo-
jahs jauns matrohsis tam mirrejam, kas bija winna
jaunibas draugs un tehwasemmes zilweks. Sawas
leelâs firds fahpês winsch nosohljahs starp saweem
fapulzejuscheem beedreem sawu draugu atreebt. „Mehs
effam weenâ zeemâ dsimmufchi,“ tã winsch fazzija;
tawâ mohte irr manni mihlejuse, fã paschas
behrenu. Meh's tã ne drihftam schkirtees. Es tewi
atreebfschu, mans nabbaga brahli, jeb mirfchu tapat,
fã tu.“

Pehz fcheem wahrdeem nosteidsahs winsch fugga
appakfchejã ruhme, is kuras winsch drihs ar stipru
us sohbina wiffi taifitu aschu nafi apbrunnoh'ts affal
inahza. Pirms wehl kahds winna nodohmu pamannija
winsch jau no fugga wirfus jubrã bija eegahsees.

Wiffieem fugga laudin firds faplohl schahdu baifu
un zerribas pilnu azzumirkli un breefmigas nahwes
zihlteschanu usflattoht, kas preefsch winnu azzim tai
paschã uhdeni notiffa, kas wehl no winnu beedra
affinim itt farkans isskattijahs. Wianni tik skattahs
us sawu duhschigu beedri un us to milsu siwi.

Iffalzis, warrbuht arri eesmelejees no sawas lai-
migas isdohfchanahs, tuwojahs tas jubras swehrs
uhdeni ar sawu asti kappadamis schim jaunam uppu-
rim, fo winsch azzumirkli bija pamannijis. Bet
matrohsis bei kahdahm bailehm, firdigi un us pretti-
neefa katra usmahfschanohs gattaws turredamees, bija
sawu rohku ar to ascho nafi, kas ar sawu spohschumu
jubrã atspihgufoja, prett negantu aij'siwi isseepis.
Tã winsch gulleja gandrihs nekustedamees, bet swehrs
tuwojahs arweenu klahfaku. Abbi eenaidneeki isskat-
tijahs itt sawadi un israhdijahs us uhdena wir-
fus dauds leelaki, fã winni pateesi bija, un zaur to
israhdijahs tas farksch, kas taggad eefahjehs, fã kahda
ne eespehjama leeta, kas skattitaju firdis ar bailehm
peepildija. Taggad atplehta aij'siws sawu breefmigu
rihli. — tatschu matrohsis isbehdsã tahm usmahfda-
mahm breefmahm zaur schiglu palihfchanu appakfch
uhdena.

Aij'siws ne warr tik lehti pakustetees, fã zittas
fiwis, un winna galwas muddulis winnu speesch gan-
drihs pawiffam us mugguru apfweestees, kad winsch
ar sawu rihli laupijumu grib apriht, fo winsch sawã
preefschã cerauga. Schahds eeraddums, fo matrohsis
itt labbi pasinna, eedrohschinaja winnu dauds mas
sawã bailigã apnemfchanã un pazillaja wianna zerribu
us laimiga galla. Ar aij'siws redsoht fa matrohsis
arweenu duhschigaki tai usmahzahs, palikka itt fã
bailigaka un pahrbihjufees.

Beidsoht schis isdewigu azzumirkli pamannijis, kad
winna prettineeks gausaki nefã zittahm reisahm ap-
wehlahs, ee-urbe sawu platto nafi winna rihle.
Sarkanu affinu straume eepuhda jubrã, un kamehr
aij'siws ar sawas astes breefmigeem fitteneem jubras
uhdena wirfu faputtoja, wairojahs fugga kauschu
bailes, kas arweenu masak no sawa beedra warreja fo
dabbuht redseht, un arweenu bija abbi karotaji
nopuhledamees pamafam no fugga tabfaku atfah-
pufchees. Affinis bija redsamã — bet fa affinis
tahs bija? Woi winnu beedra jeb swehra affinis? —
Karsch nahza us beigahm; to warreja no uhdena ne-
gantã kusstefchanas redseht — bet fã winsch isdewees?
woi laimigi preefsch winnu beedra, jeb woi arri fchi
beedra nahwe buhschoht winneem janofchehlo!

Fugga kauschu bailes wehl wairak pawairotas zaur
nefinnaschanu bija us to augstako wairojuschahs; tẽ
beidsoht islihda duhschiga matrohscha galwa no uhdena.
Winna gihmis bija aptraipih'ts ar affinim, bet tahs
bija winna eenaidneefa affinis un iffatis wilnis winnu
no tahm wairak noskalloja, kamehr winsch peldedams
fuggi fasneedsã, un uswarreta aij'siws wehl nahwes
brihdi breefmigi uhdeni ar asti maifija. Duhschigais
uswarretajs tappe no fugga wirfus ar preefeem ap-
fweizinahts un winna flawa ispandahs no weena
fugga us ohtru. S. R.—n.

~ Sahdi weznu laiku eeraddumi un waijadsibas.

Eeraddums wesselibu udsert glahses istuffchojoh't
atnahze pee mums no wezzeem Recmereem. Zeppefchus
un pihragus pee galda fagreest itt wezzõs laikõs bij
gohda ammatõs. Salwetes un galda drahnas eefahle
bruhleht tik preefsch kahdeem 300 gaddeem keisera
Kahrfa V. laikã. Preefsch tam tikfai us prasteem bal-
teem galdeem maltites turreja un appakfch schlihwjeem
(tallekeem) toreis gehretu ahdas gabbalu palikka.
Linnu salwettes un galda drahnas ilgu laiku pehz
tam tikfai augsti leeklungi bruhleja. Naschus un
karrotes jau itt wezzõs laikõs pasinna, bet gap-
pelu westu ilgi pirkti ween ispidija. Pirmas

gappeles täpat ka pimee schlihwji bij no kofka taifitas. Wehla schlihwjus no dedsinata mahla un pehz no alwas taifija. Alwas traufi ilgi mohdei deeneja un uf teem wiffubaggateem galdeem spihdeja.

No spalwu gultahm, pehfeem un piffeneem ka taggad, itt wezzos laifos zilweli nefe ne finnaja. Kreklus toreif arr par nohtigu leetu ne turreja; kas gribbeja un kam kulle to eefpehja, kas tohs wallaja. 3—i.

S l u d d i n a f c h a n a s.

Wiffi tee, kam no ta Krohna **Auzumuischas Jahua Millera**, kas tur pats to fsholas semmi nohmajis bija un preefch fshetri gaddeem nomirris, jefshadas parradu praffifchanas buhtu, ka arri tee, kas winnam parrada irr, tohy aizinati, **lihds 19to Septemeri f. g.** fshè peeteittees un fshaidras peerahdischanas peenest; pehz fsho ifshlehgshanas terminu neweenu wairs ne peenems. 1

Auzumuischas Krohna pagasta teefä, 18. Juhl 1864.
(Nr. 831.) Preefshdetais J. Meier.
(S. W.) Teefas fshrihweris Berg.

Wiffi tee, kam no ta **Geiden (Wirkusmuischas)** nelaika **Schwintu** frohdineeka **Kahrla Grinberga** fshadas parradu praffifchanas buhtu, tohy ufatzinati tai **26ta Septemeri f. g.**, kas par to ifshlehgshanas terminu nolits, fshreit peeteittees un fshaidras peerahdischanas peenest; jo pehz fshi termina neweenis wairs ne taps peenems. 3

Geiden (Wirkusmuischas) pag. teefä, 25ta Juhl 1864.
(Nr. 57.) Pagasta wezzalajs: Leinart. † † †
Teefas fshrihweris: Kappelf.

No Witebshtas gubernements-teefas, ar Ufaju no 6ta Maija fshè gaddä Nr. 3054, **Krihzburgas** waisis-waldifshana ka pawehleschana atuhtufe, **Krihzburgas, Gohstihu un Lihwahn** meestsos **neddelas- un gadda-tirgus** ezeelt fshinnis terminis, prohteet:

I. Krihzburgas meesta noturrehs:

1. **Neddelas-tirgus:** ifkaträ pirmsdeenä un zettortdeenä.
2. **Gadda-tirgus:**
  - a) 10ta Webruart,
  - b) treschös Waffaras-fwehtös,
  - c) 10ta Oktobert, un
  - d) 6ta Dezembert.

II. Gohstihu meestinä:

1. **Neddelas-tirgus:** ifkaträ treschdeenä.
2. **Gadda-tirgus:**
  - a) 25ta Juhl,
  - b) 16ta Oktobert,
  - c) 10ta Nowemert, un
  - d) 30ta Nowemert.

III. Lihwahn meestinä:

1. **Neddelas-tirgus:** ifkaträ peektideenä.
2. **Gadda-tirgus:**
  - a) 9ta Maija deenä un
  - b) 29ta Septemert.

Peeliffums: tee gadda-tirgi ifreis trihs deenas fshabwehs. 2

Wiffieem zeenigeem pirzejeem par sinu, ka pee mannim par lehtu malku dabbujant stipri fshahdati rijas feeti, arri medereem derrigi labbibu thriht. Es dshwju Jelgawä, Katrihnes eelä, pehrwetaja meistera **Steikowska** nammä Nr. 14. 2

Abdatu taiftajä **J. Rosenberg.**

Zumpraweeschu muischa (ne tablu no Jaun-Auzes) pahrdohd fawas mahjas par **dfimtahm**. Tur arri warr dabbuht labbus, fsharrigns **fshklas-kweeschus** (pubrus). Klaktakas sinas pee muischas waldifshanas. 2

Labbi eewests schenkis, „**Kappafrohgd**“ nosaufts, als Jelgawas Annas wahrteem pee schoffefas leelzetta, tohy lehti ifshrehts, deht ko warr peeteittees pee Annas wahrteem **Louis Goldberga** nammä, pee fainneeka. 3

Krohna Palzgraves muischa pee leela Bekkera frohga un Dohbeles leelzetta, **kas jannus ezeelts tirgus**

tohy katrä gaddä tai pirmsdeenä pehz Jelgawas Mahras tirgus noturrehts, kas irr fshinni gaddä tai **14ta Septemeri.** 3

Wiffadus rijas-seetus

warr dabbuht Jelgawä pastes eelä Nr. 10 pee addatu-taiftajä **Bonzela.** 1

Weenas ehrgeles

ar 3 registereem teel pahrdohdas no 2

Martin Schiller,

Rihgä, Waskawas porstätt, netahf no Schandarmu fshakcem, palifatnajä eelä Nr. 25.

Jelgawä, Kattohu eelä, blakkam befferam Braueram pee **B. J. Jacobsohna** jeb

mello lahzi

Nr. 43 warr dabbuht fsho labbo prezji: silkes, seepes, fwezges, darwu, alminu ogles, fshrupu, zulkuru, kappeju, rihfu, brandwihnu un dands zittas prezjes, — wiffu par to lehtaku tirgu un ar gohdigu apdeeneschannu, ka pirzeji ar meeru buhs. 1

Weenas fshoklas ehrgeles ar 3 balsim no Herrmanna fshuga taifta, bes nekahdas wainas, dabbujama **Grohbiné Dswalda** nammä, pee Schidhu fshoklas. Ta malka 80 rubt. fudr.; falihgshannu dabbu pee 3

J. Karlsohna.

Linnudshijas wiffos mummurös no **Kengeragga** pa brihka pahrdohd par pabrihka zennu 5

Albert Drescher, Rihgä,

Jelgawas Ahrihga, tanni bohde, fur Mohris usmahlehts.

Waskis tohy pirkts no 5

Albert Drescher, Rihgä,

Jelgawas Ahrihga, tanni bohde, fur Mohris usmahlehts.

J. Deubnera g r a h m a t u = b o h d e,

kur pahrdohd wahzifkas un latwiskas grahmataš un kas lihds šchim bij jaunā eelā, pee Dohmas ganga, taggad irr pahrzelta **Kohp-eelā**, tai nammā, kas apšhmehts ar **Nr. 3.**, netahl no **Wienzen-dorfa bohdes.**

Appaškā peemineti pee leelas **Rundales muiškas** peederrigi semmes gabbali taps **Janwara mehneši 1865 gaddā** iškobliti us renti us 12-gaddeem, tas irr, no **12to Juhni 1865 lihds 12to Juhni 1877.** Ta deena, kad ta iškoblisšana buhs **Janwara mehneši**, wehl turpmat taps fluddinata. Tahs kontraktis, kadā wihsē tee semmes gabbali taps isrenteti, no 1mas Nowembera deenas šchiuni gaddā warrehs dabuht laffihst jeb redseht: **Pehterburgā** eelšch zeeniga **Oberhofmarschalla** kunga **Schuwallowa** wirs-kantora, **Jelgawā** pee appaškā rakšita nu **Rundales muiškā** pee meškakunga **Berg.**

Wahrdi tahs isrentejamas weetas.	Dahrsu un arrama semme.		Arrami dihkē.		Plas was.		G a n n i b a s.				Pawiffam.		Išrehkē-nata eenahš-šana. Rubutu.
	Pubra-weetas.	Kap-veš.	Pubra-weetas.	Kap-veš.	Pub-raw.	Kap-veš.	Tihrunna.		Meška.		Pubra-weetas.	Kap-veš.	
							Pubra-weetas.	Kap-veš.	Pubra-weetas.	Kap-veš.			
I.													
Leela Rundales muiška	520	—	—	—	106	1	117	23	102	23	974	8½	1669
Pils-krohgs	—	23	—	—	—	—	—	—	—	—			
Kalpu mahja Klibjahna Iškabuta	100	24	—	—	2	8½	23	10	—	—			
II.													
Mas-Rundales muiška	686	5½	—	—	27	2	144	4	53	15	1037	19	2104
Kalpu mahja Klibjahna Sillmuggers	100	24	—	—	2	8½	23	10	—	—			
III.													
Mas-Zwirkalna muiška ar Linder muišchu	632	20½	34	8	90	8½	91	12	118	21	1066	13	1645
Kalpu mahja Anšchu	74	3	—	—	6	5	18	10	—	—			
IV.													
Leel-Zwirkalna muiška ar Matschurpen	523	18	—	—	97	1½	16	12½	198	11	934	18	1386
Kalpu mahja Garkahja	72	3	—	—	11	12	15	10	—	—			
V.													
Mas-Bersteles muiška ar Bellekenu	678	21	36	3	54	20	66	9	168	13	1166	6	1848
Kalpu mahjas Krengel wehja fudmallas	113	11	—	—	18	2	30	2	—	—			
VI.													
Wirštes muiška	495	8	—	—	73	21½	2	24	179	22	857	6½	1344
Kalpu mahja Sauging	76	6	—	—	11	13	19	12	—	—			
VII.													
Rundales wehja un uhdenš fudmallas un fudmallu krogus	30	4½	—	—	—	5	19	1	—	—	49	10½	700

Peelikums: Eelšch Wirštes un masas Rundales abholma feškšana jau irr eewesta. 1

Jelgawā tanni 22trā Juhli 1864.

Oberhofgerichts teesas adwokats **G. Borkampff-Laue** eelšch pollmachta ta grawa zeenigas leolmahtes **Schuwallowa.**

Berantwortlicher Redakteur: Pastor R. Schulz.

Don der Censur erlaubt. Mitau, den 9. August 1864. Nr. 120.

Gedruckt bei J. J. Steffenhagen und Sohn in Mitau.